

بررسی وضعیت اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی درباره اطلاعات سلامت (مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی)*

^۱ معصومه مسلمی
^۲ محمد فرج پور

چکیده

هدف: هدف پژوهش، بررسی وضعیت اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی درباره اطلاعات سلامت است.

روش: پژوهش از نوع توصیفی و تحلیلی و به روش پیمایشی انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است که بین ۱۱۹ نفر از کتابداران توزیع شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اسپاس پی‌اس تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: رایج‌ترین راه کسب اطلاعات سلامت کتابداران، جستجو در اینترنت با میانگین ۴/۰۹ است. بیشترین نقش کتابدار در تأمین اطلاعات سلامت، راهنمایی به منابع مختلف دسترسی به اطلاعات سلامت در کتابخانه با میانگین ۳/۳۲ و بیشترین کمک کتابداران برای جستجوی اطلاعات سلامت توسط اعضاء (ارائه پاسخ از روشهای مختلف به سؤالات) مراجعه‌کنندگان) با میانگین ۳/۴۱ است. بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با جنس و مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با سن تفاوت معناداری وجود دارد. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات

* تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۴/۰۸

Moslemi_m3@yahoo.com

۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی (نویسنده مسئول)

farajpourma2147@gmail.com

۲. دانشجوی دکترای مشاوره خانواده، دانشگاه بندرعباس

سلامت جامعه با مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با سن تفاوت معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: این مطالعه به خاطر اینکه کتابداران می‌توانند در ارائه خدمات اطلاعات سلامتی به مراجعان و در کل جامعه نقش بسزایی داشته باشند، مفید است.

کلیدواژه‌ها: اطلاع‌جویی، اطلاعات سلامت، کتابخانه‌های عمومی، کتابداران

مقدمه

در دنیای امروز یکی از مهارت‌های اساسی زیستن سواد است، به طوری که هر اندازه از کمیت و کیفیت سواد افراد، کم و یا به میزان آن اضافه شود، به همان مقدار، امکان زندگی و چگونگی بهره‌گیری و تأثیر از خدمات و مشارکت‌های اجتماعی، اقتصادی، و حتی سیاسی مردم تغییر می‌کند. امروزه سواد، الزاما به معنی دانستن انبوهی از اطلاعات و دانش نیست. زیرا حافظه - با وجود امکانات الکترونیکی مختلف - ارزش و جایگاه خود را از دست داده است. دیگر کسی که اطلاعات زیادی را در مغز خود حفظ و دائما روزآمد می‌کند، باسواد و دانشمند به حساب نمی‌آید، بلکه باسواد کسی است که می‌داند چگونه و در کجا می‌توان اطلاعات را به دست آورد (احسانیان، ۱۳۹۲). بنابراین کتابداران با توجه به اینکه در کتابخانه‌های عمومی به اقشار مختلف جامعه خدمات ارائه می‌دهند، باید بر افزایش سواد خود بخصوص سواد اطلاعات سلامت بکوشند، تا بتوانند بر رفع نیاز اطلاعات سلامت کاربران خود کمک کنند.

کتابداران در کتابخانه‌های عمومی می‌کوشند تا با انواع مختلف منابع اطلاعاتی، نیازهای اطلاعاتی کاربران خود را در زمینه سلامت برآورند. در بسیاری از کتابخانه‌ها، اعضاء مشکلات خود را از جمله مشکلات روحی، روانی، خانوادگی و اطلاعات در مورد انواع بیماریها و مشکلات مدرسه و ... را با کتابدار در میان می‌گذارند، و از او انتظار کمک و یاری را دارند. کتابداران، با توجه به علم و آگاهی زیادی که در مورد دستیابی به انواع مختلف منابع اطلاعاتی دارند، می‌توانند برای راهنمایی مراجعان جهت دستیابی به اطلاعات سلامت مفید، مؤثر باشند. با ظهور فن‌آوری و پدید آمدن انواع منابع الکترونیکی مختلف، در یک زمان کوتاه می‌توان به اطلاعات

زیادی دسترسی یافت، ولی مهم دستیابی به اطلاعات مفید و معتبر در مدت زمان کم است. بنابراین کتابداران، گرچه متخصص سلامت نیستند، ولی می‌توانند با راهنمایی مراجعان به منابع اطلاعاتی معتبر و مشاوره با متخصصان سلامت، به رفع مشکلات مراجعان کمک نمایند. طبق اصل پنج قانون رانگاناتان^۱ کتابخانه‌های عمومی باید زنده و پویا باشند. در عصر کنونی، برای اینکه کتابداران بتوانند به پویایی کتابخانه کمک کنند، باید سواد اطلاعات سلامت بیشتری داشته باشند. کتابدار باید فردی دانشمند باشد و کتابدار یک مربی است. دانشمند بودن برای کمک به خواننده برای یافتن اطلاعات مورد نیاز و کمک به خواننده در انتخاب آثار خوب نقش اساسی دارد. برای اینکه آموزش استفاده از کتابخانه به خوانندگان با ابعادی که امروز تحت عنوان سواد اطلاعاتی پیدا کرده است به درستی ارائه شود، مربی بودن نیز از اهمیتی بیش از گذشته برخوردار شده است (دیانی، ۱۳۸۷). با پیشرفت‌های فناوری و پدید آمدن شکاف دیجیتالی^۲، کتابداران می‌توانند با افزایش علم خود در زمینه‌های مختلف علمی، برای رفع نیاز اطلاعاتی کاربران خود بکوشند. کتابداران با سواد اطلاعات سلامت، بیشتر می‌توانند اطلاعات مورد نیاز اقشار مختلف جامعه مراجعه کننده به کتابخانه‌ها را در مدت زمان کوتاه در اختیار آنها قرار دهند و باعث رضایت در کاربران خود و ایجاد علاقه در آنها برای حضور در کتابخانه شوند. بنابراین اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران در باره اطلاعات سلامت، در جامعه کنونی اهمیت زیادی دارد. در زیر، چند کلیدواژه مهم پژوهش حاضر تعریف می‌شود:

سلامت، گستره‌ای است که در آن حیطه، فرد یا گروه می‌تواند آرمان‌ها و راه برآورده ساختن نیازها را درک کند، و از طرف دیگر، قادر به تغییر یا سازش با محیط باشد. بدین ترتیب، سلامت به عنوان وسیله‌ای برای زندگی هر روزه در نظر گرفته می‌شود نه به عنوان هدف زندگی. این قضیه یک مفهوم مثبت است که هم بر امکانات اجتماعی تأکید دارد و

1. Ranganathan

۲. شکاف دیجیتالی به معنای نابرابری افراد یک جامعه، یا جوامع مختلف در دسترسی به فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی دیجیتالی است (منصوریان، ۱۳۹۱).

هم بر توانایی‌های جسمی (کتس^۱، پیردی^۲، و داگلاس^۳، ۱۳۸۴). سواد سلامت کم، منجر به ضرر اقتصادی و اجتماعی می‌شود و ممکن است به طور کامل، از درگیر شدن افراد با جامعه و دستیابی به اهداف زندگی آن‌ها جلوگیری کند. تأثیرات اقتصادی سواد پایین سلامت علاوه بر اثراتی که روی افراد می‌گذارد، عواقب اقتصادی ناشی از آن در جامعه نیز بروز می‌کند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۲). اگر چه پول، زمان و تلاش بیشتری برای مطالعه افزایش نگرانی مراقبت‌های بهداشتی، نگرانی از وضعیت‌های پزشکی، و افزایش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی صرف شده است، چنین کاری به اندازه کافی برای بهبود یک جزء علی‌حیاتی که سواد اطلاعاتی سلامت است، انجام نشده است. سواد اطلاعات سلامت می‌تواند به عنوان توانایی برای پیدا کردن، ارزیابی، تفسیر، درک و پس از آن استفاده از اطلاعات برای ترویج و حفظ سلامت تعریف شود (مختار، مجید، فو^۴، ۲۰۰۶).

کتابداران کتابخانه‌های عمومی در کتابخانه‌ها و سایر مراکز فرهنگی مختلف می‌توانند مردم را با منابع کسب اطلاعات سلامت آشنا سازند. باید دانست که ارتقاء سلامت، تنها وظیفه متخصصان حرفه‌ای مسئول ارتقاء سلامت در خدمات بهداشت و سلامت ملی، یا حتی تمامی متخصصان به طور اعم نیست، بلکه این امر تا حدودی یک وظیفه همگانی در سطح فردی، اجتماعی، در سطح جامعه و نهایتاً در سطح جهانی به شمار می‌آید (کتس، پیردی، داگلاس، ۱۳۸۴). کتابداران کتابخانه‌های عمومی با اقشار مختلف جامعه از جمله کودکان، نوجوانان، بزرگسالان ارتباط دارند. ظهور انواع فناوری‌های اطلاعاتی باعث شده که کتابداران بدون سواد و اطلاعات در مورد منابع جدید، نتوانند به اعضا پاسخگو باشند، لذا برای پاسخگویی صحیح نیاز به سواد اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی دارند. هدف از این پژوهش، بررسی وضعیت اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران کتابخانه‌های عمومی درباره اطلاعات سلامت است. این بررسی می‌تواند به مدیران کتابخانه‌های عمومی برای

-
1. Katz, Jeanne
  2. Peberdy, Alyson
  3. Douglas, Jenny
  4. Mokhtar I. A., Majid S, Foo S

برنامه ریزی به منظور افزایش سواد اطلاعات سلامت کتابداران و افزایش ارائه خدمات مفید کتابخانه‌ها برای کاربران در زمینه سلامت کمک کند. در این زمینه، پژوهش‌های زیادی در خارج از کشور و پژوهش‌های کمی در داخل کشور انجام شده است. همایش ملی کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت که در سال ۱۳۹۴ در کرمان برگزار شد، باعث شد تا در داخل کشور، پژوهشگران در مورد سواد سلامت و سواد اطلاعات سلامت کتابداران پژوهش‌هایی را انجام دهند. در زیر به برخی از پژوهش‌های انجام شده در گذشته در مورد سواد سلامت و سواد اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی درباره اطلاعات سلامت اشاره خواهد شد.

پژوهش بیگدلی، عظیمی و زارع (۱۳۹۱) نشان داد که حدود ۸۳ درصد زنان از وب برای جستجوی اطلاعات سلامت استفاده می‌کنند. بین استفاده فرد و درآمد، بین قصد استفاده و تجربه گذشته فرد در استفاده، بین قصد استفاده و نگرش نسبت به اطلاعات سلامت، بین قصد و انگیزه استفاده رابطه معناداری وجود داشت. پژوهش زارع گاوگانی، قیسری و اصغری جعفرآبادی (۱۳۹۳) نشان داده بود که رایج‌ترین مجرای کسب اطلاعات سلامت، تماشای تلویزیون بود. همچنین در بین منابع مورد استفاده، تلویزیون در رتبه اول قرار داشت و در میان منابع اینترنتی، از موتورهای جستجوگر بیشتر استفاده شده است. پژوهش اخوتی و همکارانش (۱۳۹۴) نشان داده بود که ۳۱/۱ درصد از اعضای کتابخانه‌ها، معتقد بودند که کتابخانه در کسب اطلاعات سلامت نقشی ندارد و ۹/۸ درصد عقیده داشتند که کتابخانه نقش زیادی در این زمینه ایفا می‌کند. بین سن، جنس، وضعیت تاهل، مدرک تحصیلی و شغل افراد با تشخیص بیماری، ارتباط معنی‌داری وجود داشت و بین نقش کتابخانه در کسب اطلاعات سلامت و سن نیز، ارتباط معناداری وجود داشت. بین سن و شغل افراد با بحث و تبادل نظر با دوستان و بستگان، ارتباط معنی‌داری وجود داشت. پژوهش مسلمی (۱۳۹۴) نشان داده بود که سواد سلامت کتابداران، از نظر همدلی، مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های بهداشتی، مهارت‌های خانوادگی در سطح مطلوبی بود. پژوهش مهدی پور و یاری (۱۳۹۴) نشان داد که بیشترین تعداد کتابداران دارای سواد سلامت کافی بودند. رابطه بین نمره درک خواندن و نمره محاسبات معنی‌دار و مثبت بود و متغیرهای جنس و میزان آشنایی با زبان انگلیسی بر سطح سواد سلامت کتابداران تأثیرگذار

بود، اما در مورد متغیرهای سن، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی، سطح تحصیلات و وضعیت سلامتی تأثیر معناداری مشاهده نشده بود. پژوهش سادات موسوی و اسکندری (۱۳۹۴) نشان داد که فشارهای روحی و روانی ناشی از اضطراب شغلی سلامت کتابداران را تهدید می‌کند.

نتایج پژوهش مختار، مجید و فو (۲۰۰۶) نشان داده بود که اکثر مردم اطلاعات مرتبط با سلامت را در اینترنت جستجو می‌کردند. آنها معمولاً از موتورهای جستجو استفاده می‌کردند و به کاربردی بودن اطلاعات به دست آمده در پرداختن به نگرانی‌ها و نیازهای خود در حوزه سلامت، اعتماد داشتند. در مرحله دوم، مردم کاملاً از ایده قرار دادن نگرانی‌های سلامتی‌شان یا پرسش و پاسخ با یک متخصص پزشکی که به صورت آنلاین در دسترس باشند، حمایت می‌کردند. نتایج پژوهش هریس^۱ و همکارانش (۲۰۱۰) نشان داده بود که کاربران کتابخانه، کتابخانه‌های عمومی را به عنوان منبعی بسیار قابل اعتماد برای کسب اطلاعات سلامت تلقی کرده‌اند. اکثر کاربران مورد بررسی در جستجوی کتاب‌های مربوط به نگرانی سلامت خود بودند و بیش از نیمی قادر بودند آنچه را که بدان نیاز داشتند، بیابند. در حالی که عموم کاربران خودشان قادر به پاسخگویی به نیازهایشان بودند، برخی از پاسخ دهندگان به نظرسنجی و همچنین کسانی که در مصاحبه شرکت داشتند؛ اظهار داشتند که علی‌رغم عدم اطمینانشان از تأمین مراجع مورد انتظار؛ با کارکنان کتابخانه برای گرفتن کمک، مشورت نموده‌اند. پژوهش میلیمو و زیک و تنیا^۲ (۲۰۱۳) نشان داده بود که کارکنان سلامت و کتابداران اطلاعات مشتری را در اختیار او قرار می‌دهند. اما چالش‌های عمده پیش‌روی آنها؛ منابع انسانی ناکافی؛ بودجه ناکافی؛ مشکلات قانونی و فقدان آگاهی در کاربران نسبت به خدمات موجود بود. نتایج پژوهش یانگ^۳ (۲۰۱۴) نشان داده بود که اکثر شرکت کنندگان در سطح سواد سلامت بالایی قرار داشتند و بین سواد سلامت و برخی ویژگی‌های جمعیت شناختی مانند جنسیت و سطح تحصیلات رابطه وجود

1. Harris R

2. Milimo Wasike, Jotham ; Tenya, Anne

3. Yong J. Yi

داشت. اکثریت؛ رفتار مبتنی بر اطلاعات سلامت خود را در سطح بالا ارزیابی کرده بودند. مصاحبه شوندگان موانع مهم جستجو، ارزیابی، استفاده از اطلاعات سلامت ارائه شده توسط کتابخانه‌های عمومی را مشخص کرده‌اند. جالب توجه است که شرکت کنندگان به شدت به منابع چاپی و همچنین اینترنت تکیه کردند. در مورد موانع یافتن اطلاعات سلامت؛ پرسش شوندگان به مواردی همچون محدودیت مجموعه‌ها، اصطلاحات دشوار حوزه سلامت، جستجوی غیرماهرانه، مشکلات با کارکنان کتابخانه، و فقدان آگاهی از مراجع و خدمات مرتبط با اطلاعات سلامت، اشاره داشتند. شرکت کنندگان در بررسی، به وضوح از منابع سلامت در دسترس، یا از مکان پیدا کردن اطلاعات سلامت مفید در کتابخانه آگاهی نداشتند.

بررسی پژوهش‌های انجام شده در گذشته نشان داد که در خارج از کشور، پژوهش‌های هریس و همکارانش (۲۰۱۰)؛ یانگ (۲۰۱۴) و در بین پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور، پژوهش زارع گاوگانی، قیصری و اصغری جعفرآبادی (۱۳۹۳)؛ اخوتی و همکارانش (۱۳۹۴)، سواد اطلاع‌جویی سلامت کاربران کتابخانه‌ها را بررسی کرده بودند. روزانه کاربران زیادی به کتابخانه‌ها برای دریافت اطلاعات در زمینه مختلف سلامت رجوع می‌کنند و داشتن سواد اطلاع‌جویی باعث سرعت زیاد دریافت اطلاعات می‌شود. در بین پژوهش‌های ارائه شده در همایش ملی کتابخانه‌ها و سواد اطلاعات سلامت، پژوهش‌های مسلمی (۱۳۹۴)؛ مهدی پور و یاری (۱۳۹۴) سواد سلامت کتابداران کتابخانه‌های عمومی را بررسی کرده بودند و این نشان می‌دهد که تا کنون در بیشتر پژوهش‌های انجام شده سواد سلامت و سواد اطلاعات سلامت کاربران کتابخانه‌ها مورد توجه پژوهشگران بوده است، ولی باید دانست که کسانی که کاربران را با منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها آشنا می‌کنند، کتابداران هستند. اگر چه انواع منابع مختلف سنتی و الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی وجود داشته باشد، بدون راهنمایی و بدون تبلیغ و شناساندن کتابداران بسیاری از منابع بدون استفاده خواهند ماند. کتابداران با سواد اطلاعات سلامت زیاد، بهتر می‌توانند مردم را به سمت کتاب و کتابخوانی تشویق نمایند. با پیشرفت فناوری و وجود انواع اطلاعاتی مختلف، کتابداران برای اینکه به نیازهای اطلاعاتی کاربران

پاسخ دهند، باید بر افزایش سواد اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی خود در زمینه اطلاعات سلامت بکوشند تا بتوانند بر پویایی کتابخانه در عصر اطلاعات کمک نمایند.

در پژوهش حاضر پرسش‌های مورد نظر محققان چنین است:

۱. کتابداران کتابخانه‌های عمومی اطلاعات سلامت مورد نیاز خود را از چه راه‌هایی

به دست می‌آورند؟

۲. از دیدگاه کتابداران، کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه چه نقشی بر

عهده دارند؟

۳. میزان کمک کتابداران به کاربران برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت چقدر

است؟

فرضیه‌های پژوهش چنین است:

۱. بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران مرد و زن تفاوت معناداری وجود

دارد.

۲. بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با مقاطع تحصیلی مختلف تفاوت

معناداری وجود دارد.

۳. بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با سنین مختلف تفاوت معناداری

وجود دارد.

۴. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با سنین مختلف تفاوت

معناداری وجود دارد.

۵. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با مقاطع تحصیلی

مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر، پیمایشی از نوع توصیفی و تحلیلی است. جامعه آماری آن کتابداران

کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در استان آذربایجان غربی

است. در جدول ۱ جامعه آماری و حجم نمونه مشاهده می‌شود.

جدول ۱. جامعه آماری و نمونه‌های انتخابی

۶۷	تعداد کتابخانه
۱۷۳	تعداد کل کتابدار
۶۳ (۳۶ درصد جامعه آماری)	تعداد کتابدار زن
۱۱۰ (۶۴ درصد جامعه آماری)	تعداد کتابدار مرد
۱۱۹ نفر	تعداد نمونه بر اساس فرمول کوکران

ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه محقق ساخته است. روایی محتوایی پرسشنامه به روش توافق بین متخصصان تعیین گردیده است. برای بررسی پایایی پرسشنامه، تعداد ۲۰ پرسشنامه از جامعه به صورت نمونه مقدماتی با روش آلفای کرونباخ^۱ و از طریق نرم‌افزار اس پی اس اس محاسبه گردید.

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه

ردیف	سرفصل پرسش‌ها	ضرایب آلفا	
		نمونه مقدماتی (۲۰ پرسشنامه اولیه)	نمونه نهایی (کل پرسشنامه)
۱	روش‌های کسب اطلاعات سلامت	۰/۸۲۱	۰/۸۱۵
۲	نقش کتابدار در تأمین اطلاعات سلامت جامعه	۰/۸۷۹	۰/۹۰۹
۳	میزان کمک کتابدار برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت	۰/۸۵۷	۰/۸۶۰

چنانکه ارقام مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهند، نتیجه برآورد پایایی گویه‌های پژوهش حاکی از آن است که مقدار ضریب آلفا در سطح مطلوبی است. بنابراین گویه‌های پژوهش از پایایی لازم برخوردارند.

1. Cronbach's Alpha

برای بررسی نرمال بودن از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف استفاده شد.

جدول ۳. نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف

متغیرها	روش‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران	نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه	کمک کتابداران به کاربران برای جستجوی اطلاعات سلامت
کلموگروف اسمیرنوف Z	۰/۶۵۰	۰/۸۹۳	۰/۸۶۸
سطح معنی‌داری	۰/۷۹۲	۰/۴۰۲	۰/۴۳۹

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، مفروضات بکارگیری آزمون تی در مورد همه شاخص‌های بررسی وضعیت اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران در مورد اطلاعات سلامت مورد تایید است، زیرا مقدار زد بدست آمده برای شاخص‌ها بین $+1/96$ و $-1/96$ قرار دارد. به عبارت دیگر، شکل توزیع متغیرهای مورد مطالعه از توزیع نرمال تبعیت می‌کند که در نتیجه آزمون تی قابل اجرا می‌باشد.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی: ۵۴ نفر از پاسخگویان یعنی ۴۵/۴ درصد زن و ۶۵ نفر از پاسخگویان یعنی ۵۴/۶ درصد مرد هستند. ۳۱/۱ درصد پاسخگویان در گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۶۱/۳ درصد در گروه ۳۱ تا ۴۰ سال و ۷/۶ درصد در گروه ۴۱-۵۰ سال قرار دارند. مقطع تحصیلی ۲/۵ درصد پاسخگویان کاردانی، ۷۷/۳ درصد کارشناسی و ۲۰/۲ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر هستند.

پرسش اول پژوهش به راه‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران می‌پردازد. امروزه مردم برای کسب اطلاعات سلامت، از راه‌های مختلفی استفاده می‌کنند. در جدول ۴ راه‌های مورد استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی برای کسب اطلاعات سلامت نشان داده شده است.

جدول ۴. راه‌های کسب اطلاعات سلامت

انحراف معیار	میانگین	هیچ‌گاه		برخی اوقات		بیشتر اوقات		تعداد	راه‌های کسب اطلاعات سلامت
		فرآوانی درصد	به ندرت	فرآوانی درصد	فرآوانی درصد	فرآوانی درصد	همیشه		
۰/۹۴۷	۳/۲۱	۴ ۳/۴	۲۱ ۱۷/۶	۵۰ ۴۲/۰	۳۴ ۲۸/۶	۱۰ ۸/۴	۱۱۹	مراجعه به پزشک	
۰/۸۸۳	۳/۱۶	۳ ۲/۵	۲۰ ۱۶/۸	۶۰ ۵۰/۴	۲۷ ۲۲/۷	۹ ۷/۶	۱۱۹	تماشای تلویزیون	
۱/۰۴۷	۲/۲۷	۲۹ ۲۴/۴	۴۹ ۴۱/۲	۲۵ ۲۱/۰	۱۲ ۱۰/۱	۴ ۳/۴	۱۱۹	گوش دادن به رادیو	
۰/۹۷۴	۳/۱۳	۶ ۵/۰	۲۲ ۱۸/۵	۵۰ ۴۲/۰	۳۲ ۲۶/۹	۹ ۷/۶	۱۱۹	روزنامه	
۰/۸۸۲	۱/۹۷	۳۹ ۳۲/۸	۵۲ ۴۳/۷	۲۳ ۱۹/۳	۳ ۲/۵	۲ ۱/۷	۱۱۹	شرکت در سمینارها و گنگره‌های مرتبط	
۰/۹۲۷	۳/۲۷	۵ ۴/۲	۱۳ ۱۰/۹	۵۷ ۴۷/۹	۳۳ ۲۷/۷	۱۱ ۹/۲	۱۱۹	پرسش از دوستان و آشنایان	
۰/۷۱۸	۳/۷۷	۰ ۰	۵ ۴/۲	۳۲ ۲۶/۹	۶۷ ۵۶/۳	۱۵ ۱۲/۶	۱۱۹	جست‌وجوی منابع کتابخانه	
۱/۱۲۴	۲/۹۲	۱۳ ۱۰/۹	۳۰ ۲۵/۲	۴۱ ۳۴/۵	۲۴ ۲۰/۲	۱۱ ۹/۲	۱۱۹	برخورد با مراجعان متنوع	
۰/۹۴۵	۳/۲۴	۴ ۳/۴	۱۹ ۱۶/۰	۵۲ ۴۳/۷	۳۳ ۲۷/۷	۱۱ ۹/۲	۱۱۹	مجلات پزشکی	
۰/۹۸۹	۲/۹۳	۱۰ ۸/۴	۲۵ ۲۱/۰	۵۴ ۴۵/۴	۲۳ ۱۹/۳	۷ ۵/۹	۱۱۹	کتاب مرجع پزشکی	
۰/۸۰۲	۴/۰۹	۰ ۰	۴ ۳/۴	۲۱ ۱۷/۶	۵۴ ۴۵/۴	۴۰ ۳۳/۶	۱۱۹	جست‌وجو در اینترنت	
۱/۰۱۳	۱/۹۲	۵۲ ۴۳/۷	۳۷ ۳۱/۱	۲۰ ۱۶/۸	۸ ۶/۷	۲ ۱/۷	۱۱۹	عضویت در گروه‌های بحث پزشکی	
۱/۱۵۸	۲/۶۷	۲۲ ۱۸/۵	۳۱ ۲۶/۱	۳۸ ۳۱/۹	۲۰ ۱۶/۸	۸ ۶/۷	۱۱۹	پایگاه‌های اطلاعاتی پزشکی	

با توجه به نتایج جدول ۴ «جست‌وجو در اینترنت» با میانگین ۴/۰۹ نسبت به سایر راه‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران دارای اولویت است. «جست‌وجوی منابع کتابخانه» با میانگین ۳/۷۷ و «پرسش از دوستان و آشنایان» با میانگین ۳/۲۷ در اولویت‌های دوم و سوم قرار دارند. پرسش دوم پژوهش، نقش کتابدار را در تأمین اطلاعات سلامت جامعه از دیدگاه خود کتابداران بررسی می‌کند. در جدول ۵ نقش کتابدار در تأمین اطلاعات سلامت جامعه نشان داده شده است.

جدول ۵. نقش کتابدار در تأمین اطلاعات سلامت جامعه

انحراف معیار	میانگین	نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه					رتبه	
		هیچ‌گاه	به ندرت	برخی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه		
		فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد		
۱/۰۸۲	۲/۳۹	۲۹	۳۸	۳۲	۱۷	۳	۱۱۹	شرکت در نشست‌های گروهی مساجد
		۲۴/۴	۳۱/۹	۲۶/۹	۱۴/۳	۲/۵		
۱/۱۱۰	۲/۰۷	۴۷	۳۵	۲۳	۱۰	۴	۱۱۹	حضور در مدارس برای آموزش دادن روشهای کسب اطلاعات سلامت
		۳۹/۵	۲۹/۴	۱۹/۳	۸/۴	۳/۴		
۱/۱۰۱	۲/۴۳	۲۹	۳۳	۳۹	۱۳	۵	۱۱۹	درج مطالب در مورد بهداشت در وبلاگ کتابخانه یا وبلاگ خود
		۲۴/۴	۲۷/۷	۳۲/۸	۱۰/۹	۴/۲		
۰/۹۲۹	۳/۳۲	۴	۱۷	۴۴	۴۵	۹	۱۱۹	راهنمایی به منابع مختلف دسترسی به اطلاعات سلامت در کتابخانه
		۳/۴	۱۴/۳	۳۷/۰	۳۷/۸	۷/۶		
۰/۹۸۶	۲/۹۶	۹	۲۵	۵۵	۲۲	۸	۱۱۹	فعالیت مرجع جهت اطلاع‌دهی در خصوص اطلاعات سلامت
		۷/۶	۲۱/۰	۴۵/۲	۱۸/۵	۶/۷		
۱/۰۸۵	۱/۹۶	۵۱	۳۹	۱۶	۹	۴	۱۱۹	تهیه بروشور در مورد بهداشت و توزیع آن در بین مراکز فرهنگی
		۴۲/۹	۳۲/۸	۱۳/۴	۷/۶	۳/۴		
۱/۰۴۸	۲/۰۵	۴۵	۳۷	۲۶	۸	۳	۱۱۹	ایجاد دوره‌های آموزشی آشنایی با اطلاعات بهداشتی در کتابخانه
		۳۷/۸	۳۱/۱	۲۱/۸	۶/۷	۲/۵		
۱/۰۶۳	۲/۵۶	۲۲	۳۴	۴۱	۱۸	۴	۱۱۹	معرفی و آشنایی مراجعین با منابع و مراکز بهداشت و سلامت
		۱۸/۵	۲۸/۶	۳۴/۵	۱۵/۱	۳/۴		
۱/۰۵۷	۲/۶۸	۱۸	۳۰	۵۰	۱۴	۷	۱۱۹	در صورت بازیابی نشدن اطلاعات خواسته شده، اختصاص زمان دیگری برای تهیه مطالب یا دریافت کمک از افراد دیگر
		۱۵/۱	۲۵/۲	۴۲/۰	۱۱/۸	۵/۹		

با توجه به نتایج جدول ۵ «راهنمایی به منابع مختلف دسترسی به اطلاعات سلامت در کتابخانه» با میانگین ۳/۳۲ نسبت به سایر نقش‌های کتابدار در تأمین اطلاعات سلامت جامعه دارای اولویت است. «تهیه بروشور در مورد بهداشت و توزیع آن در بین مراکز فرهنگی» با میانگین ۱/۹۶ نسبت به سایر نقش‌های کتابداران برای تأمین اطلاعات سلامت جامعه در رده آخر قرار دارد.

پرسش سوم پژوهش، میزان کمک کتابداران به کاربران برای جستجوی اطلاعات سلامت را بررسی می‌کند. کاربران کتابخانه‌های عمومی هنگام مراجعه به کتابخانه برای رفع نیاز اطلاعاتی سلامت خود از کتابداران بیشتر انتظار کمک و راهنمایی را دارند. در جدول ۶ میزان کمک کتابداران به کاربران برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت از دیدگاه خود کتابداران نشان داده شده است.

جدول ۶. میزان کمک کتابداران برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت

انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها					تعداد	
		هیچ‌گاه	به ندرت	برخی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه		
		فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد		
۱/۰۲۲	۳/۱۸	۷ ۵/۹	۲۲ ۱۸/۵	۴۳ ۳۶/۱	۳۷ ۳۱/۱	۱۰ ۸/۴	۱۱۹	آموزش روشهای متنوع برای جستجوی اطلاعات از نظر موضوع، سطح علمی، شکل
۰/۹۶۸	۳/۱۷	۵ ۴/۲	۲۴ ۲۰/۲	۴۴ ۳۷/۰	۳۸ ۳۱/۹	۸ ۶/۷	۱۱۹	آموزش مطالب به روز که در ارتباط با نیاز مورد نظر
۰/۹۲۴	۳/۴۱	۲ ۱/۷	۱۵ ۱۲/۶	۴۹ ۴۱/۲	۳۸ ۳۱/۹	۱۵ ۱۲/۶	۱۱۹	ارائه پاسخ از روشهای مختلف به سؤالهای مراجعه کنندگان
۱/۰۱۶	۲/۵۰	۲۳ ۱۹/۳	۳۴ ۲۸/۶	۴۵ ۳۷/۸	۱۴ ۱۱/۸	۳ ۲/۵	۱۱۹	برگزاری نمایشگاهی از کتابهایی در مورد بهداشت در مناسبتهای مختلف در کتابخانه
۱/۰۳۵	۲/۱۲	۴۱ ۳۴/۵	۳۸ ۳۱/۹	۲۶ ۲۱/۸	۱۳ ۱۰/۹	۱ ۰/۸	۱۱۹	مشاوره تلفنی با اعضا
۱/۲۰۴	۲/۵۸	۳۰ ۲۵/۲	۲۳ ۱۹/۳	۴۱ ۳۴/۵	۱۷ ۱۴/۳	۸ ۶/۷	۱۱۹	مشاوره حضوری با اعضا
۰/۹۸۰	۱/۸۲	۵۸ ۴۸/۷	۳۲ ۲۶/۹	۲۴ ۲۰/۲	۲ ۱/۷	۳ ۲/۵	۱۱۹	مشاوره از طریق پست الکترونیکی با اعضا

با توجه به نتایج جدول ۶ «ارائه پاسخ از روشهای مختلف به سؤالیهای مراجعه‌کنندگان» برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت توسط اعضاء با میانگین ۳/۴۱ نسبت به سایر راه‌های کمک کتابداران به جست‌وجوی اطلاعات سلامت دارای اولویت است. پس از آن «آموزش روشهای متنوع برای جست‌وجوی اطلاعات از نظر موضوع، سطح علمی، شکل مطالب» با میانگین ۳/۱۸ در اولویت دوم قرار گرفت. «مشاوره از طریق پست الکترونیکی با اعضاء» با میانگین ۱/۸۲ نسبت به سایر روشهای کمک به اعضاء برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت در رده آخر قرار دارد.

در ارتباط با فرضیات با توجه به نرمال بودن متغیرهای تحت بررسی جهت مشخص شدن میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با توجه به جنسیت، مقطع تحصیلی، سن و میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با توجه به سن و مقطع تحصیلی از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده گردید.

برای بررسی فرضیه اول پژوهش (بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران مرد و زن تفاوت معناداری وجود دارد) از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده شد. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که در بین پاسخ‌گویان تعداد ۵۴ نفر زن، تعداد ۶۵ نفر مرد است.

جدول ۷. نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل برای بررسی

رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران برحسب جنس

آزمون تی برای برابری میانگین‌ها		آزمون لون برای برابری واریانس‌ها							
تفاوت بیشتر	تفاوت کمتر	خطای استاندارد تفاوت	تفاوت میانگین	سطح معنی‌داری ۲ دنباله	درجه آزادی	ت	سطح معناداری	فراوانی	
۰/۱۴۵	۰/۲۴۷	۰/۰۹۹	۰/۰۵۱	۰/۰۶۰۹	۱۱۷	۰/۵۱۳	۰/۳۳۹	۰/۹۲۳	فرض برابری واریانس
۰/۱۴۳	۰/۲۴۴	۰/۰۹۸	۰/۰۵۱	۰/۰۶۰۴	۱۱۶/۷۷۹	۰/۵۲۰			فرض نابرابری واریانس
									رفتار اطلاع‌یابی سلامت

با توجه به نتایج جدول ۷، سطح معناداری آزمون لون با مقدار $۰/۳۳۹$ بیش از $۰/۰۵$ است. پس با فرض برابری واریانس، آماره تی برابر $۰/۵۱۳$ - و سطح معناداری حاصل $۰/۶۰۹$ که مطلوب نمی‌باشد. با توجه به اینکه سطح معناداری حاصل بیش از ۵ درصد است؛ این فرضیه تایید نمی‌گردد. بنابراین بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران مرد و زن تفاوت معناداری وجود ندارد.

برای بررسی فرضیه دوم پژوهش (بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با مقاطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.) از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده شد که بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که در بین پاسخ‌گویان، مقطع تحصیلی $۷۹/۸$ درصد کاربران زیر کارشناسی ($۲/۵$ درصد کاردانی و $۷۷/۳$ درصد کارشناسی) و $۲۰/۲$ درصد کارشناسی ارشد و بالاتر هستند.

جدول ۸. نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل برای بررسی

رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران برحسب مقطع تحصیلی

آزمون تی برای برابری میانگین‌ها		آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		فروانی		سطح معناداری		درجه آزادی	ت	دنباله	سطح معناداری ۲	تفاوت میانگین	خطای استاندارد تفاوت	۹۵٪ فاصله اطمینان تفاوت	
بیشتر	کمتر	فرض برابری واریانس	فرض نابرابری واریانس	فروانی	سطح معناداری										
$۰/۲۵۶$	$-۰/۲۳۱$	$۰/۱۲۳$	$۰/۰۱۲$	$۰/۹۱۹$	۱۱۷	$۰/۱۰۱$	$۰/۲۱۹$	۱۱۷	$۰/۱۰۱$	$۰/۹۱۹$	$۰/۰۱۲$	$۰/۱۲۳$	$۰/۱۲۳$	$-۰/۲۳۱$	$۰/۲۵۶$
$۰/۳۰۳$	$-۰/۲۷۸$	$۰/۱۴۲$	$۰/۰۱۲$	$۰/۹۳۱$	$۳۰/۵۱۲$	$۰/۰۸۸$	$۰/۲۱۹$	$۳۰/۵۱۲$	$۰/۰۸۸$	$۰/۹۳۱$	$۰/۰۱۲$	$۰/۱۴۲$	$۰/۱۴۲$	$-۰/۲۷۸$	$۰/۳۰۳$

با توجه به نتایج جدول ۸ سطح معناداری آزمون لون با مقدار $۰/۲۱۹$ بیشتر

از ۰/۰۵ است. پس با فرض برابری واریانس‌ها، آماره تی برابر ۰/۱۰۱ و سطح معناداری حاصل ۰/۹۱۹ که مطلوب نمی‌باشد. با توجه به اینکه سطح معناداری حاصل بیش از ۵ درصد است؛ این فرضیه تایید نمی‌گردد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با مقاطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود ندارد.

برای بررسی فرضیه سوم پژوهش (بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.) از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده شد که بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که در بین پاسخ‌گویان، تعداد ۳۷ نفر (۳۱/۱ درصد) در گروه ۲۰ تا ۳۰ سال، تعداد ۸۲ نفر (۶۸/۹ درصد) در گروه ۳۱ تا ۵۰ سال (۶۱/۳ درصد) در گروه ۳۱ تا ۴۰ سال و ۷/۶ درصد در گروه ۵۰-۴۱ سال) قرار دارند.

جدول ۹. نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل برای بررسی

رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران برحسب سن

آزمون تی برای برابری میانگین‌ها						آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		رفتار اطلاع‌یابی سلامت	
تفاوت بیشتر	تفاوت کمتر	خطای استاندارد تفاوت	تفاوت میانگین	سطح معناداری ۲ دنباله	درجه آزادی	F	سطح معناداری		قرائتی
۰/۴۳۹	۰/۰۲۵	۰/۱۰۴	۰/۲۳۲	۰/۰۲۸	۱۱۷	۲/۲۱۸	۰/۷۹۱	۰/۰۷۱	فرض برابری واریانس
۰/۴۴۴	۰/۰۲۰	۰/۱۰۶	۰/۲۳۲	۰/۰۳۳	۶۶/۸۸۸	۲/۱۸۲			فرض نابرابری واریانس

با توجه به نتایج جدول ۹ سطح معناداری آزمون لون با مقدار ۰/۷۹۱ بیشتر از ۰/۰۵ است. پس با فرض برابری واریانس‌ها آماره تی برابر ۲/۲۱۸ و سطح معناداری حاصل

۰/۰۲۸ است. با توجه به اینکه سطح معناداری حاصل کمتر از ۵ درصد است؛ این فرضیه تایید می‌گردد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه چهارم پژوهش (بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد) از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده شد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل برای بررسی نقش کتابداران

در تأمین اطلاعات سلامت جامعه برحسب سن

آزمون تی برای برابری میانگین‌ها		آزمون لون برای برابری واریانس‌ها							
تفاوت	فاصله اطمینان ۹۵٪	تفاوت میانگین	سطح معنی‌داری ۲ دنباله	درجه آزادی	ت	سطح معناداری	فراوانی	فرض	نقش
کمتر	بیشتر	خطای استاندارد تفاوت						برابری	کتابداران
۰/۰۸۰	۰/۶۹۴	۰/۱۵۵	۰/۰۱۴	۱۱۷	۲/۴۹۳	۰/۰۷۳	۳/۲۶۳	برابری <td>در تأمین</td>	در تأمین
۰/۰۴۵	۰/۷۳۹	۰/۱۷۱	۰/۰۲۷	۵۶/۲۵۶	۲/۲۶۵			فرض نابرابری	اطلاعات سلامت جامعه

با توجه به نتایج جدول ۱۰ سطح معناداری آزمون لون با مقدار ۰/۰۷۳ بیشتر از ۰/۰۵ است، پس با فرض برابری واریانس‌ها آماره تی برابر ۲/۴۹۳ و سطح معناداری حاصل ۰/۰۱۴ است. با توجه به اینکه سطح معناداری حاصل کمتر از ۵ درصد است، می‌توان نتیجه گرفت که بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه پنجم پژوهش (بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه مقاطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد) از آزمون تی نمونه‌های مستقل استفاده شد.

جدول ۱۱. نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل برای بررسی نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه برحسب مقطع تحصیلی

آزمون تی برای برابری میانگین‌ها						آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		فرض برابری واریانس	فرض نابرابری واریانس	نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه	
۹۵٪ فاصله اطمینان تفاوت		خطای استاندارد تفاوت	تفاوت میانگین	سطح معنی‌داری ۲ دنباله	درجه آزادی	F	سطح معناداری				فراوانی
بیشتر	کمتر										
۰/۳۹۸	-۰/۳۳۰	۰/۱۸۴	۰/۰۳۴	۰/۸۵۳	۱۱۷	۰/۱۸۶	۰/۷۰۲	۰/۱۴۷			
۰/۴۲۵	-۰/۳۵۷	۰/۱۹۲	۰/۰۳۴	۰/۸۶۰	۳۳/۶۷۹	۰/۱۷۷					

با توجه به نتایج جدول ۱۱ سطح معناداری آزمون لون با مقدار ۰/۷۰۲ بیشتر از ۰/۰۵ است، پس با فرض برابری واریانس‌ها آماره تی برابر ۰/۱۸۶ و سطح معناداری حاصل ۰/۸۵۳ است. با توجه به اینکه سطح معناداری حاصل بیش از ۵ درصد است، می‌توان نتیجه گرفت که بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با مقاطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که «جست‌وجو در اینترنت»، «جست‌وجوی منابع کتابخانه» و «پرسش از دوستان و آشنایان» به عنوان اصلی‌ترین راه‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران هستند. پژوهش مختار، مجید و فو (۲۰۰۶) نشان داده بود که اکثر مردم اطلاعات مرتبط با سلامت را در اینترنت جستجو می‌کنند، بنابراین در عصر اطلاعات، اینترنت نقش بیشتری در تأمین اطلاعات سلامت مردم و کتابداران دارد و مسئولان کتابخانه‌های عمومی باید برای افزایش خدمات اینترنتی کتابخانه‌ها بکوشند. پژوهش میلیمو و زیگ و تنیا (۲۰۱۳) نشان داده بود که «کتابداران در موسسات سلامت باید بیشتر از فناوری بر ایجاد کتابخانه‌های مجازی، کتابخانه‌های بدون دیوار، پیش‌بینی نیازهای کاربران سلامت؛ منابع اطلاعات شخصی و تصفیه شده برای نیازهای متنوع مشتریان استفاده کنند»، بنابراین کتابداران باید نحوه استفاده از انواع مختلف منابع علمی و غیرعلمی موجود در محیط‌های مختلف اینترنت را یاد بگیرند تا بتوانند برای استفاده درست کاربران از خدمات اینترنتی راهنمایان خوبی باشند. با توجه به یافته‌های پژوهش «راهنمایی به منابع مختلف دسترسی به اطلاعات سلامت در کتابخانه» نسبت به سایر نقش‌های کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه دارای اولویت است. «تهیه بروشور در مورد بهداشت و توزیع آن در بین مراکز فرهنگی» نسبت به سایر نقش‌های کتابداران برای تأمین اطلاعات سلامت جامعه در اولویت آخر قرار دارد و این نشان می‌دهد که با وجود اهمیت توزیع بروشور برای اطلاع‌رسانی در زمینه اطلاعات سلامت، کتابداران اقدامات جدی در این زمینه انجام نداده‌اند و نقش آن را کمتر از بقیه موارد ذکر نمودند. در کمک کتابداران برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت توسط اعضاء «ارائه پاسخ از روشهای مختلف به سؤالیهای مراجعه‌کنندگان» نسبت به سایر راه‌های کمک به جست‌وجوی اطلاعات سلامت دارای اولویت است و پس از آن «آموزش روشهای متنوع برای جست‌وجوی اطلاعات از نظر موضوع، سطح علمی، شکل مطالب» و «آموزش مطالب به روز در ارتباط با نیاز مورد نظر» در اولویت‌های دوم و سوم قرار گرفتند. «مشاوره از طریق پست الکترونیکی با اعضاء» نسبت به سایر روشهای کمک به اعضاء برای جست‌وجوی اطلاعات سلامت در اولویت

آخر قرار دارد. گرچه کتابداران متخصص سلامت نیستند، ولی می‌توانند در راهنمایی و هدایت کاربران برای دستیابی اطلاعات سلامت مفید واقع شوند. بنابراین نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور باید دوره‌های آموزشی سلامت و نحوه اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی در این خصوص را برای کتابداران برگزار نماید. بر اساس یافته‌های یانگ (۲۰۱۴) بین سواد سلامت و برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مانند جنسیت و سطح تحصیلات رابطه وجود دارد. یافته‌های پژوهش مسلمی (۱۳۹۴) که در آن سواد سلامت کتابداران از نظر همدلی، مهارت‌های ارتباطی، بهداشتی و خانوادگی بررسی شده بود، نشان داد که بین میزان سواد سلامت کتابداران از نظر جنس، مقطع تحصیلی و سن تفاوت معناداری وجود نداشت. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران از نظر جنس و مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد ولی بین میزان رفتار اطلاع‌یابی سلامت کتابداران با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد. بین میزان نقش کتابداران در تأمین اطلاعات سلامت جامعه با سنین مختلف تفاوت معناداری وجود دارد. پژوهش ملاخلیلی و همکارانش (۱۳۹۳) نشان داد که بین متغیرهای جنسیت، درآمد و محل سکونت با سطح سواد سلامت رابطه معناداری وجود نداشته، بین سطح تحصیلات و نمره سواد سلامت رابطه مستقیم وجود داشت، بین سن با نمره سواد سلامت و نیز حیطه‌های آن رابطه معکوس وجود داشت.

مدیران و کتابداران کتابخانه‌ها می‌توانند با توزیع بروشورهای مناسب در رابطه با سلامت خود و مراجعان؛ استقرار مرکزی با نام اطلاع‌رسانی جامع در کتابخانه مرکزی هر شهر که جوابگوی نیازهای کتابخانه مرکزی و سایر مراجعین از کتابخانه‌های دیگر شهر باشد؛ برگزاری نمایشگاه‌هایی در موضوعات مختلف پزشکی و در ایام مخصوص مثل ماه مبارک رمضان، روز پزشک، روز خانواده، هفته سلامت، و... مثل (سلامت، اعتیاد و...) به صورت فصلی یا ماهانه؛ دعوت از کارشناسان سلامت به صورت دوره‌ای و ایجاد حلقه‌های مطالعاتی با این موضوعات و در ارتباط با مراجعه کنندگان؛ برگزاری گردهمایی‌ها و جشنواره‌های مختلف با موضوع سلامت در کتابخانه‌ها؛ تقویت منابع چاپی و الکترونیکی

جدید و به روز کتابخانه‌ها در مورد سلامت و توسعه مجموعه کتابخانه از طریق نهاد و نیز مراکز مرتبط با دانشگاه‌های علوم پزشکی (شبکه بهداشت و ...) با محوریت کتابهای کاربردی در زمینه‌های پزشکی و بهداشتی که قابل فهم عموم باشد؛ راه اندازی پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی سلامت و پزشکی متنوع برای ارائه خدمت به اعضاء، مهیا کردن زمینه‌های سخت افزاری و نرم افزاری حوزه سلامت در کتابخانه‌های عمومی و قابل دسترس عموم به ارتقاء سواد اطلاعات سلامت مراجعان خود کمک کنند. گرچه کتابداران متخصص سلامت نیستند، ولی می‌توانند در ارائه خدمات سلامتی مراجعان و در کل جامعه نقش بسزایی داشته باشند، بنابراین مدیران کتابخانه‌های عمومی می‌توانند با برگزاری دوره‌های سلامت تخصصی و عمومی متنوع برای کتابداران با مشوق‌های لازم و آموزش روشها و راههای ارتقای اطلاعات سلامت؛ ایجاد ارتباط با کتابخانه‌های دانشگاهی علوم پزشکی و بیمارستان‌ها؛ برگزاری مسابقات کتابخوانی در مورد سلامت در بین کتابداران؛ ایجاد و گسترش تعاملات کتابداران یک منطقه از ایران با یکدیگر و با کتابداران سایر مناطق؛ تشکیل دوره‌های آموزشی آشنایی کتابداران با پایگاه‌های اطلاعاتی سلامت و بهداشت و گردش علمی؛ برگزاری همایش‌های سلامت و کنفرانس‌های علمی و توجیهی به صورت سالانه؛ تشویق کتابداران برای شرکت در سمینارها، کارگاه‌های آموزشی، کنگره‌ها و نشست‌های پزشکی سالانه کشوری و منطقه‌ای؛ فراهم آوری امکان دسترسی به سایتها و پایگاه‌های اطلاعاتی در زمینه سلامت در کتابخانه‌ها و ارائه رایگان آن برای کتابداران، سواد اطلاع‌جویی و اطلاع‌رسانی کتابداران درباره اطلاعات سلامت را ارتقاء دهند زیرا کتابداران کتابخانه‌های عمومی با سواد اطلاع‌یابی بیشتر درباره اطلاعات سلامت بهتر می‌توانند به رفع نیاز مراجعان کتابخانه برای دسترسی به اطلاعات سلامت کمک کنند.

منابع

۱. احسانیان، ق. (۱۳۹۲). تأثیرپذیری جوامع علمی و آموزشی از رشد سواد اطلاعاتی. نشریه علوم انسانی دانشگاه پیام نور، (۵)، ۷۳-۸۳.
۲. اخوتی، م و دیگران. (۱۳۹۴). بررسی رفتار جستجوی اطلاعات سلامت شهروندان کرمان و نقش کتابخانه‌های عمومی در این زمینه. محمد اعظمی، کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت: مجموعه چکیده مقالات دومین همایش ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی شاخه کرمان. تهران: چاپار.
۳. بیگدلی، ز؛ عظیمی، م؛ زارع، ف. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر جستجوی اطلاعات سلامت در وب توسط زنان شاغل در سازمان آب و برق خوزستان. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱(۱۵).
۴. دیانی، م. (۱۳۸۷). اصول و خدمات مرجع در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی. مشهد: انتشارات کتابخانه رایانه. نشر چاپار.
۵. زارع گاوگانی، و؛ قیصری، ا؛ اصغری جعفرآبادی، م. (۱۳۹۳). رفتار اطلاع‌جویی اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین درباره سلامت. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۰(۱).
۶. سادات موسوی، ع؛ اسکندری، م. (۱۳۹۴). ارتقاء سواد اطلاعات سلامت کتابداران یا واکسینه کردن کتابداران. محمد اعظمی، کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت: مجموعه چکیده مقالات دومین همایش ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی شاخه کرمان. تهران: چاپار.
۷. کتس، ج؛ پیردی، آ؛ داگلاس، ج. (۱۳۸۴). ارتقاء سلامت (دانش و رفتار). ترجمه داوود شجاعی زاده... [و دیگران] تهران: آینده سازان؛ شهرآب.
۸. کریمی، س و دیگران. (۱۳۹۲). سواد، وضعیت سلامت عمومی، بهره‌مندی از خدمات سلامت و رابطه بین آنها در بزرگسالان. مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۰(۶)، ۸۷۵-۸۶۲.

۹. مسلمی، م. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت سواد سلامت کتابداران کتابخانه‌های عمومی (مطالعه موردی). محمد اعظمی، کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت: مجموعه چکیده مقالات دومین همایش ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی شاخه کرمان. تهران: چاپار.
۱۰. منصوریان، ی. (۱۳۹۱). ترمیم شکاف دیجیتالی با گسترش خدمات آموزشی و فرهنگی در کتابخانه‌های عمومی. پژوهش نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲(۱)، ۱۲۷-۱۳۸.
۱۱. مهدی پور، ا؛ یاری، ش. (۱۳۹۴). بررسی میزان سواد سلامت کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان کرمان. محمد اعظمی، کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت: مجموعه چکیده مقالات دومین همایش ملی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی شاخه کرمان. تهران: چاپار.
12. Harris, R. and others.(2010). I'm Not Sure If That's What Their Job Is Consumer Health Information and Emerging "Healthwork" Roles in the Public Library. *Reference and User Services Quarterly*, 49(3), 239-252.
13. MilimoWasike, J; Tenya, A.(2013). Provision of consumer health information: A case of Kenya Medical Training College and Provincial General Hospital, Nakuru County, Kenya. *International Journal of Library and Information Science*, Vol. 5(5), pp.140, 146.
14. Mokhtar, I.A; Majid, S; Foo, S. (2006). Using information technology to improve health information literacy in Singapore-An exploratory study. *International conference on information and communications technology*, pp.60-71.
15. Yong J. Yi.(2014). Health literacy and health information behavior of Florida public library users: A mixed methods study. *Journal of Librarianship and Information Science*, 1-13.